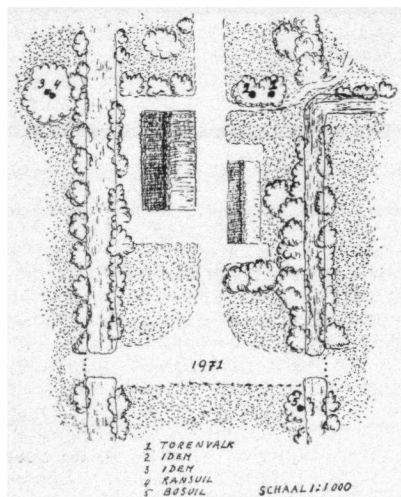

Stootvogels in de Donkse Laagten in 1971

Door T. de Vaal

In het geboomte rondom het oude boerderijtje van Staatsbosbeheer in de polder Langenbroek onder de gemeente Streefkerk hebben in 1971 vijf paren stootvogels gebroed.

Hieronder een overzicht van de betreffende paren:

1. Torenvalk in wilg 1 in torenvalkenkast op ca. 10 m hoogte; 6 eieren, 5 jongen uitgevlogen.
2. Torenvalk in wilg 2 in eendenkorf op ca. 5 m hoogte; 5 eieren, 4 jongen uitgevlogen.
3. Torenvalk in oude pereboom in torenvalkenkast op ca. 6 m hoogte; 7 eieren, 6 jongen uitgevlogen.
4. Ransuil in dezelfde pereboom in torenvalkenkast, ca. 1 m onder de kast van de Torenvalk; 5 eieren, 3 jongen uitgevlogen.
5. Bosuil in eendenkorf op knotwilg; 4 eieren, na drie weken broeden uitgehaald. Deze begon met broeden op 12 april.

Vooraf het geval van Ransuil en Torenvalk no. 3 was bijzonder interessant. In de betreffende pereboom was begin 1970 een torenvalkenkast. Deze bleef in dat jaar onbezet.

Wel broedde toen een Torenvalk in de reeds genoemde kast in wilg 1. Omstreeks half maart arriveerde het paar Ransuilen en begin april het tweede torenvalkenpaar, in 1971. (Het paar van wilg 1 was reeds aanwezig).

Deze Torenvalken hadden blijkbaar belangstelling voor de kast in de pereboom. Deze belangstelling nam zichtbaar met de week toe. De uilen piekerden toen nog niet over nestgelegenheid, althans er was niets van te bespeuren.

Het torenvalkenwiltje bracht geleidelijk meer en meer tijd in de kast door en het zag er naar uit dat het eerste ei niet lang meer zou uitblijven. Echter, op een gegeven moment bleek, dat ook de Ransuilen dezelfde kast gekozen hadden.

In het begin gaf dit nog geen problemen. De Torenvalken waren heer en meester, terwijl de uilen, althans overdag, hun slaapje deden in een groepje naburige elzen. Op 9 april 's avonds zagen we voor het eerst, het was nog vrij licht, dat beide uilen het de Torenvalken lastig maakten. Een van de uilen dook in de kast, waarna de Torenvalken door de andere uil met felle aanvallen verdreven werden. De valken lieten zich niet onbetuigd, maar moesten het niettemin tegen de forsere uil afleggen; de rust keerde weer zodra het goed donker was.

De volgende dag hetzelfde verhaal; beide valken weer in en rondom de kast; de uilen rustig slapend in de elzen. Zodra de schemering inviel

kwamen de uilen in actie; weer ging er een direct in de kast en weer werden beide valken na ca. een half uur verdreven. Een keer zagen we dat Ransuil en Torenvalk al vechtend en buiteland op de grond terecht kwamen, waarna de valk er vandoor ging. Dit spelletje herhaalde zich enkele dagen. Op een avond bleef een van de uilen in de kast. Dit leidden we af uit het feit, dat nu overdag maar één uil in de elzen zat en niet twee, zoals tot nu toe.

Het was bovendien opmerkelijk, dat de Torenvalken niet meer in de kast gingen. Ze waren echter inmiddels kennelijk zo verknocht aan de pereboom, dat ze er niet toe kwamen genoeg te nemen met een van de, in onze ogen, toch wel geschikte knotwilgen in de onmiddellijke omgeving van de pereboom. Soms leek het er op; het wijfje bracht dan enkele uren of ook wel een halve dag in en bij een naburige knotwilg door, maar keerde toch steeds terug naar de oude nestplaats.

Torenvalkenkast

Foto: A. Verver

Het was 9 april, dat de uilen moeilijkheden begonnen te maken. Op 24 april, dus 2 weken later, had het torenvalkenpaar nog geen afstand van de pereboom kunnen doen.

Het zag er niet hoopvol uit en we besloten een tweede kast in de pereboom te plaatsen. Een geschikte bevestigingsplaats was ca. een meter loodrecht boven de kast van de Ransuil. Het broedende wijfje ging van de eieren af, toen we met de tweede kast aan het manipuleren waren. Tien minuten

nadat de kast geplaatst was keerde de Ransuil terug en dook zonder aarzelen in het eigen verblijf, zich blijkbaar niets aantrekkend van het gevaarte er boven.

Precies een uur later zat het torenvalkenwijfje al in de nieuwe kast. Ze begon omstreeks 2 mei met broeden. Ze legde 7 eieren en bracht 6 jongen groot.

In dezelfde periode, dat Ransuil en genoemd torenvalkenpaar aan broeden begonnen te denken, was ook in wilg 1 het veel eerder gearriveerde paar al ver gevorderd.

Dit paar begon ongeveer een week vroeger met broeden dan het paar in de pereboom. Tegelijk met bovenstaande gevallen zat in een eendenkorf op een knotwilg ook een Bosuil op 4 eieren te broeden. Deze begon op 12 april, werd echter helaas na drie weken broeden uitgehaald. Beide Bosuilen zijn niettemin het gehele seizoen gebleven. We hebben dan ook voor alternatieve nestgelegenheid gezorgd o.a. twee kasten in een oude schuur, een kast tegen de stam van een hoge els, een oude melkbus recht overeind op een knotwilg en verder nog een eendenkorf in wilg 2 op ca. 5 meter hoogte. Wilg 1 en wilg 2 staan op een afstand van 2,5 meter. (De pereboom staat op 25 m afstand van wilg 2). Het mocht niet baten; de Bosuilen zijn niet meer tot broeden gekomen, hoewel het er soms bijzonder hoopgevend uitzag, gezien de activiteiten van de partners. Ons werk was echter niet voor niets, er verscheen namelijk een derde torenvalkenpaar. Terwijl beide andere paren samen 11 jongen verzorgden, kregen de nieuwkomers belangstelling voor de eendenkorf in wilg 2. Er werden 5 eieren gelegd. Eind augustus vlogen er 4 jongen uit.

Totaal zijn er dus binnen een afstand van 25 meter 15 jonge Torenvalken uitgevlogen. Hieruit bleek weer, dat Torenvalken zeer dicht bij elkaar kunnen nestelen en broeden. Een belangrijke voorwaarde hiertoe is uiteraard voldoende en geschikte nestgelegenheid en voldoende voedsel in de omgeving. Alle broedende vogels waren weinig schuw. Ze trokken zich betrekkelijk weinig aan van onze aanwezigheid; terwijl toch de nestbomen op zeer korte afstand van het boerderijtje en het erf staan. Op 19 april was 's morgens onverwacht een Kerkuil aanwezig. Na de aansluitende nacht zeer luidruchtig te zijn geweest was deze de dag daarna weer verdwenen; we hebben hem althans niet teruggezien. Voorts was er het gehele seizoen een paar Velduil in de polder Langenbroek. Hoewel we het nest niet gevonden hebben, zijn we er, afgaande op onze waarnemingen en ervaringen met een vorig broedgeval van overtuigd, dat ook dit een broedgeval geweest is. Het zou dan door uitmaaien omstreeks 13 juni verstoord zijn. De nestplaats moet dan op ca. 250 m vanaf het boerderijtje geweest zijn. Reeds eerder, in 1962, heeft er een paar gebroed op ongeveer dezelfde plaats. Toen vlogen er 3 jongen uit.

● T. de Vaal, Waalsingel 32, Krimpen aan de IJssel

De storm van 13 november 1972

In Noord Drenthe was de orkaankracht gelegen tussen ca. 7.30 uur en 8.30 uur. Om 11.30 uur nam ik een Brandgans waar boven het Paterswolder Meer. Deze vogel vloog hoog en liet zich in zuidoostelijke richting waaien.

Op 27-11-72 nam ik 's morgens om 8.30 uur een juv. mannetjes Eidereend waar in het Noord-Willemskanaal ten zuiden waar de Drentse A in dit kanaal komt. Dit is nog provincie Drenthe en de eerste keer dat ik een Eidereend in deze provincie heb gezien.

Op 14-1-73 vertelde bij de brandganzen-tellerij in Lauwerspolder en Waddenkust een der aanwezigen dat op een plas bij Haren nog steeds 12 Zwarte Zeeëenden zaten. Dit kon echter niet door mij bevestigd worden. Ik herinner mij echter Zwarte Zeeëenden van de Drentse heide een jaar of tien geleden. Zij waren verzameld door een dierenverzorger van het Zoölogisch Laboratorium te Haren (Rijksuniversiteit Groningen) een dag na een storm. Sommige vogels leefden nog, maar de meeste waren dood.

De biologie-studenten, die op de woonboot in de haven van Zoutkamp wonen, hebben gegevens over hoeveel Brandganzen het binnenland zijn ingewaaid. Volgens de plantenoecoloog die in de Lauwerszee werkt, bleef een deel van de vogels in het water staan. Mijn tammige Bergeenden, Kuifeenden en Anas undulata (Geelsnaveleend) zochten tijdens de storm, die op de brink naast mijn huis zestien eiken en een boerde-

rij omlegde, hun vijver op en bleven daar plat op het water liggen, met de kop in de wind.

● S. Bottema,
Norgeweg 129, Yde, Drenthe

De orkaan van 2 april 1973

Wederom heeft er over ons land, na die van 12/13 november 1972, weer een orkaan gewoed op 2 april 1973. Ditmaal dus in het voorjaar. Wederom gingen er ontelbare bomen tegen de vlakte. Zij werden ontworteld of braken domweg af. De Blauwe Reigers leden verliezen aan jongen en eieren die uit de nesten woelen.

Wij hopen dat zij zich in de loop van het voorjaar nog kunnen herstellen. Hoe het met de Aalscholvers is afgelopen en andere soorten die vroeg broeden, is nog niet bekend.

Gegevens over zeevogels die met deze noordwesten wind het binnenland zijn ingewaaid, zijn nog niet binnengekomen.

Gearresteerde accipiter

Onlangs trachtte een 'vogelvriend' per Ned. Spoorwegen een vogel te verzenden. Op de vrachtbrief stond 'Pauw-fazant'. De spoorwegrecherche tuurde door een kiertje van het kistje en ontdekte een Havik. Inbeslagneming en proces-verbaal volgde. De vogel is gered en voorzien van een voertrijng van het Vogeltraktation te Arnhem in vrijheid gesteld.

● J. A. Verwey, Gombertstraat 422,
Zwolle